Samtal från Turkiet

Operationen mot IS i Mosul fortsätter med flera olika styrkor som sluter ett långsamt grepp om staden. Men en plötsligt inställd nattoffensiv avslöjar det cyniska maktspel som också pågår.

PÅ PLATS
JOAKIM MEDIN
dagens@etc.se

I utkanten av Erbil, irakiska Kurdistans huvudstad, lastar kurdiska peshmergasoldater i kamouflageuniformer in vapen och annan utrustning i jeepar. Alla soldater har hjälmar på huvudet och någon även en mask med en dödskalle på, över ansiktet. Männen, som tillhör antiterrorenheten CTG i det kurdiska partiet PUK:s peshmergaarmé, förbereder ett anfall mot Islamiska staten (IS) utanför Mosul i natt. Stämningen är nästan upprymd och tanken på döden skämtas bort.

– Kom igen, vi tar en selfie. Jag tror att du kommer att dö den här gången så jag vill ha en sista bild med dig, säger en soldat som ska bli kvar på basen, till Abu Ali som är befälhavare över antiterrorenheten.

IS är infiltrerat

Namnet som befälhavaren går under är inte hans riktiga. Antiterrorenheten CTG är en kombinerad specialinsatsstyrka och underrättelsetjänst, där befäl ofta använder kodnamn. Abu Ali har dessutom gjort flera egna resor in i Mosul och andra områden sedan de togs över av IS, för att rekognosera.

– Jag har även flera källor som rapporterar inifrån Mosul, bland annat en arabisk man som jag tidigare skickat in för att ansluta sig till IS. Någon måste gå med dem för att vi ska få tag i tillräcklig information.

Den arabiska mannen som infiltrerat IS har sagt att jihadisterna blockerat alla stora infarter till Mosul med cementblock. Man har gjort likadant eller satt upp andra avspärrningar, vid alla strategiska vägkorsningar inuti stadskärnan.

– Väldigt många människor kommer dö i Mosul. Civila. Det här kommer att bli ett mycket stort slag. IS har tillgång till ryska Dushkas (tunga maskingevär), ryska Kornetmissiler, de har lagt ut vägbomber överallt och förberett bilburna självmordsbombare.

En sådan krass kommentar skiljer sig dramatiskt från de lugnande och segervissa uttalanden som kommer från presidenter och talespersoner, som är inblandade i slaget för att ta tillbaka Mosul. Jubelstämningen byts ut till sorg, över den död och förstörelse som bara påbörjats.

”USA gjorde misstag”

Operationen som Abu Alis enhet ska genomföra handlar om att avancera västerut från småstaden Bashiqa i riktning mot Mosul. Flera byar ska erövras, vars befolkning för det mesta redan fördrivits i IS etnisk-religiösa rensning. Framryckningen ska stanna bara fem kilometer utanför Mosul och sedan lämna plats åt den irakiska armén, så det här är en viktig offensiv. Operationen ska börja klockan fem på morgonen och vi laddar med falafelmackor för att vara mätta under hela natten.

På kvällen lämnar vi Erbil i en konvoj. Framme vid fronten kommer vi att se lämningar från IS, avlägsna explosioner, rökplymer och höra skottsalvor, allt sådant som journalister från hela världen nu rapporterar om, efter att de samlats i norra Irak. Men istället för sådant där, tycker Abu Ali det är mycket viktigare att tala om bakgrunden och framtiden. Mosul som nu får så mycket uppmärksamhet har ända sedan 2003 varit ett ökänt fäste för motståndsgrupper och folk från Saddam Husseins gamla regim, som fortfarande är bittra över att de förlorade allt efter invasionen av Irak.

BILD AP

avbryter offensiven

– USA och Storbritannien gjorde ett stort misstag som tog bort alla från Saddam Husseins regim, istället för att låta åtminstone de som inte var kriminella stanna kvar. Det ledde till att hela landet föll samman.

Uppstår i nya former

En annan fråga är också hur mycket plats som kommer lämnas för rannsakan. Varför hörde vi inte den irakiska regeringen tala särskilt mycket om IS styrka och utbredning på andra håll, förrän det kom som ett slag i ansiktet efter att jihadisterna erövrat Mosul i juni 2014?

– IS började kontrollera Fallujah redan 2013, men den irakiska armén ljög om detta. Fallujah hade haft problem med al-Qaida flera år tidigare. Så den irakiska armén omringade staden för att kontrollera infarterna och försöka lösa det i det tysta. Men IS fanns redan hos de civila.

Abu Ali fnyser åt de tal om att bygga upp Irak, skapa stabilitet och demokrati, som politiska ledare nu håller i samband med återerövringen av Mosul. Han hyser inga förhoppningar om att jihadisterna kommer försvinna under de kommande åren. Kurdistan fick redan för 15 år sedan problem med en föregångare, det militanta Ansar al-Islam där även kurder ingick.

– IS är en cancersvulst i samhället. Tidigare har de kallat sig al-Qaida, Ansar al-Islam, Harakat al-Shabaab i Somalia. Men det är en enda organism, med samma idé om salafism-jihadism. Jag tror det kommer vara lugnt här i tre, fyra år efter Mosul, men sedan kommer det bara en ny grupp med ett nytt namn. Ring mig då och säg att jag hade rätt.

Kom igen, vi tar en selfie. Jag tror att du kommer att dö den här gången så jag vill ha en sista bild med dig.

Recep Tayyip Erdoğan vill ha inflytande

Vi har kört i ungefär en trekvart när Abu Ali får ett telefonsamtal, som får honom att börja skrika tillbaka i luren. Vår bil stannar till vid vägrenen. Det är en högt uppsatt person i det kurdiska militärkommandot, som hör av sig med överraskande nyheter. Abu Ali ser frustrerad ut efteråt.

– Tyvärr är kriget mot IS inställt i natt, Turkiet säger nej. De har sagt till KDP (kurdiska presidenten Massoud Barzanis parti) att vi inte får anfalla och då måste vi också lyssna. Jag tror Turkiet har en egen plan för Mosul och IS.

Mosul delas upp

Vi måste vända tillbaka mot Erbil igen. Det är så här intressespelen bakom krigets kulisser ser ut. Bakom alla skottsalvor, pansarvagnar och tjusiga tal om att befria människor från IS-förtryck, som de som styr kriget vill att vi egentligen ska fokusera på. Turkiet ingår inte i slaget om Mosul, men kräver att få göra det. Och Turkiet har mycket goda band till det dominerande partiet KDP i irakiska Kurdistan. De senaste dagarna har Turkiet och Irak mötts för diplomatiska samtal kring Mosul och mer. Har Turkiet försökt påverka de militära framryckningarna i och med samtalen, för att garantera en egen roll i kriget?

Tillbaka i Erbil talar jag med en högt uppsatt kurdisk politiker och före detta general, som inte heller kan namnges här. Han berättar att det redan finns en färdig plan över vilka aktörer som ska kontrollera trakten kring Mosul. Kurdiska styrkor ska ta områdena norrut och österut, den irakiska armén ska kontrollera Mosul stad och området söderut. Shiamiliser ska ta över territoriet västerut, bort till gränsen mot Syrien. Men politikern visar en likadan besvikelse och ilska som Abu Ali, över nattens inställda operation mot IS.

– Jag tror att Turkiet har en plan för att ge fri lejd åt åtminstone några tusen IS-medlemmar och krigare, ut från Mosul och in i Syrien. De talar med Bagdad om denna lösning och det är därför de fördröjer anfall på det här sättet.

Det går ännu inte att säga vad som bara är konspirationer, eller vad för annat som sker och diskuteras bakom krigets kulisser. Dit har få journalister insyn. Men inte så få människor här i norra Irak talar om försöket att ”göra en ny Jarablus” med Mosul. När turkiska specialstyrkor och syriska rebeller tog över staden Jarablus i norra Syrien från IS i augusti, skedde det på bara några timmar och till priset av bara en enda död rebell. Mer av en överlämning och fri lejd ut för IS, än en blodig erövring alltså.

Om en sådan lösning vore för att skona Mosul och dess befolkning från kriget, eller bara för att värna sina egna intressen, vet vi inte heller. Men sannolikt är fler tvära kast att vänta. ●

Erövrat mindre städer

● **Islamiska staten (IS) erövrade Mosul, Iraks näst största stad, i juni 2014 efter bara några dagar av strider. Den nya irakiska armén som bildats 2003 och tränats av USA för hundratals miljarder dollar kollapsade i hela norra Irak.**

● **Den internationella operationen för att ta tillbaka Mosul påbörjades den 17 oktober och innefattar kurdiska peshmergastyrkor från partierna KDP och PUK, Iraks nationella armé samt shiamiliserna Hashd al-Shaabi, uppbackade av amerikanskt bombflyg. Men andra vill också blanda sig i striderna, däribland Turkiet, och flera av aktörerna har svåra konflikter mellan varandra.**

● **Några dagar in i striderna hade kurdiska styrkor erövrat över 200 kvadratkilometer och ett flertal byar från IS. Den irakiska armén återerövrade den 18 oktober de båda kristna småstäderna al-Hamdaniya och Qaraqosh och irakiska källor hävdar att över 80 procent av hela territoriet söder om Mosul rensats från IS-krigare.**